

**R. P. Ildephonsi Peñafiel E' Societate Jesu, Quondam In
Cusquensi Collegio Sacrae Theologiae Primarij
Antecessoris ... Theologia Scholastica Naturalis**

Peñafiel, Alonso

Lugduni, M.DC.LXXIIX.

Subsect. 1. Tertium Argumentum principale ponitur.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-95892](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-95892)

nor sic demonstratur, quia id quod non est ens, & quod non est positivum, non potest esse principium positivi entis: sed ratiocinatio, quia est actio, passio, & qualitas vitalis essentialiter est ens, & positiva ratio, quia quicquid directe ponitur in predicamento est ens positivum, & ens essentialiter predicatur de illo, cum autem actio vitalis, qualitas, & passio directe constituent predicamenta, & in ipsis formaliter sint, inde est quod ratiocinatio seu intellectio, quae aut est actio formalissime solū aut actio, & qualitas formalissime, &c. constituat predicamentum actionis, vel qualitatis, ac proinde essentialiter formalissime ratiocinatio est ens & positiva entitas, quia ratiocinatio non est ultima differentia alicuius speciei, sed potius est species completa actionis, & sic necessario predicatur de ipsa omne superius illius, ut est ens, &c. sicut de homine predicatur ens, in vestra sententia, quia est species, & non ultima differentia: ergo si rationale essentialiter, & formaliter non est positiva ratio, seu non est ens, non poterit esse causa principalis ratiocinationis; maior sic demonstratur, quia causa principalis dat totum esse effectui, quia nihil est in effectu, quod non tribuatur a causa, sed nemo dat quod non habet, & quod non continet: ergo si causa non continet predicatum quod est in effectu, non poterit tribuere effectui, sed per vos ratiocinatio, quae est effectus rationalis est positiva ratio, & realis entitas: ergo non potest esse effectus rationalis, quia rationale, quatenus tale per vos non continet predicatum entis, & positivi quod continet ratiocinatio, alias haberet aliquid effectus quod non contineretur in causa, quod est falsissimum: sed rationale non materialiter, sed formalissime est causa principalis ratiocinationis: ergo formalissime debet continere praedicata omnia, quae sunt in effectu: ergo continet rationem entis, quia illa est in effectu.

SUBSECTIO I.

Tertium argumentum principale ponitur.

Tertio argumentor: sumo differentiam quantumvis ultimam, seu modum rem formaliter constituentem, modus iste vel est formaliter possibilis oppositus impossibili, vel non est formaliter possibilis oppositus impossibili; si primum habeo intentum, quod scilicet includat formalissime ens, nam ratio entis in ista maxima abstractione, de qua loquimur in huiusmodi possibilitate consistit, si dicatur secundum infero evidentem: ergo formaliter non est possibilis: tuncque evidentiū: ergo formaliter est impossibilis, quia non possibile idem est quod impossibile, sed quod impossibile formaliter, & in re, repugnat in se, & formaliter, tanquam pura chymera: ergo huiusmodi modus esset formaliter, & in re chymera, atque adeo res constitueretur in suo esse essentialiter per chymeram, & per entia prohibita, & repugnantia, quid absurdus, Auditores optimi.

Confirmatur, Scotus ponit huiusmodi modos, & differentias indentificari realiter cum ente: ergo non potest asserere esse formaliter impossibiles, quia quod formaliter est impossibile, formaliter, & ab intrinseco repugnat esse, quod autem formaliter, & ab intrinseco repugnat, non potest esse identificatum reale, cum vero ente; nam vero.

R. P. de Ideph. Peñafiel, Theol. Schol. Tom. I.

rum ens reale distinguitur realiter ab ente repugnante, & impossibili distinctione reali negativa, ut notum est: ergo ad identitatem realem, quam admittit Scotus inter has differentias cum ente, necessum est asserere esse formaliter possibiles secundum potentiam logicam, seu non repugnantiam ad essendum, & consequenter quod ens, de quo non loquimur, transcendit has differentias quantumvis ultimas.

Nec responderi poterit huiusmodi modum, seu differentiam ultimam ab utroque praescindere, neque esse formaliter possibilem, neque impossibilem, quia isti sunt termini contradictorii, & universalissimi omnium, a quibus nemo praescindit.

Sic argumentor, si iste modus formaliter posset praescindere a possibili, vel non possibili, darentur propositiones contradictoriae, quae neque essent determinatae verae, neque determinatae falsae: sed praescinderent a veritate, & falsitate; consequens est absurdum, quia inter opposita contradictoria, una propositio debet esse vera determinata, & altera falsa: ergo.

Probo assumptum fundamentum ad hoc, ut ex duabus contradictorijs sine medio, una debeat esse vera, & altera falsa est illud notissimum, & universalissimum principium metaphysicæ, quodlibet vel est, vel non est: ergo nullum est quod a parte rei est, sub quacunque formalitate, & ratione quod ab huiusmodi principio praescindat, quod sine ulla dubitatione ab omnibus admittitur. Vnde si praescindit, datur locus, ut contradictoria opposita praescindat a veritate, & falsitate, sed per te modus iste in sua formalitate praescindit ab esse, & non esse, quia neque est possibilis formaliter, neque non possibilis, ac proinde asseris praescindere: ergo admittere teneris oppositionem contradictoriam praescindere a veritate, & falsitate, quod est falsissimum.

Deinde, quia tu ipse qui asseris rem veram posse praescindere ab esse, & non esse, si contra te arguatur, cogendus eris ad fatendum non posse praescindere ab affirmatione, & negatione; nam id quod praescindit ab uno, eo modo quo praescindit, non est illud sicut animal, quia de se praescindit a rationali, non est rationale: ergo si ultima differentia praescindit ab esse, & non esse, neque erit esse, neque erit non esse, sed in hoc modo loquendi involvis contradictionem, & negas id quod affirmas quod est omnino absurdum: ergo absurdum est dicere rationale posse praescindere ab esse, & non esse: maior sic demonstratur interrogando a te, an rationale sit? dicis non est, quia praescindit: ergo dicis non esse: ergo quando dicis praescindere ab esse, asseris non posse praescindere a non esse, si quidem non potes explicare praescisionem entis ab esse, quin asseres necessario rationale non esse, & comprehendi sub altero membro contradictorio; sicut econtra, si interrogant a te an rationale non sit? ais praescindere a non esse; sed praescindere est non esse id a quo praescindit: ergo si rationale praescindit a non esse: ergo non est non esse, sed non est non esse est duplex negatio essendi, & duplex negatio super aliquod subiectum non negat, sed potius affirmat ipsum subiectum; unde per hanc phrasin, v. g. necnon vidi; significamus me vidisse affirmative, quia duplex negatio supra vidi, est affirmativum videre; sed quando dicis rationale praescindere a non esse, dicis rationale non esse

E e 2 esse

esse ipsum non esse: ergo ponis duas negationes supra esse: ergo non negas esse, sed potius affirmas esse, ac proinde quando asseris velis, nolis, esse, & comprehendis sub altero contradictorio immediate opposito, ratione cuius, licet contendas pertinaciter præcindere rationale ab esse vel non esse, nihilominus si ratione præmaris explicatione terminorum fundata, sine dubio coactus vi illius fateberis sine dubio non posse præcindere rationale ab utroque contradictorio: sed potius est affirmandum, quando non includitur sub vno necessario includi sub altero, quod prædicetur de ipso formalissime; sed rationale formalissime est, subiectum prædicationis: ergo vel est possibile necessario, vel non possibile, sed non potest dici quod sit non possibile, quia quod actu est non potest esse non possibile, vel impossibile, quia non possibile negat, tum esse, tum possibilitatem essendi: sed in rationale non datur negatio actus possibilitatis: ergo nec datur negatio ipsius possibilitatis, sed potius positive affirmatur, quod datur rationale, vere, sine fictione, quod est actus possibilitatis: ergo datur ipsa possibilitas quod est posse, seu potentia talis actus, quia ab actu ad potentiam, optima est consequentia, sed omne possibile ut distinguitur ab impossibili seu non possibili est ens reale: ergo rationale ut rationale formalissime est ens reale.

17 Addiderim quod si modus rationalitatis præcindit ab ente, & non ente: ergo non est ens determinate, sed non ens determinate est determinate non ens: ergo si rationale determinate non est ens, est determinate non ens, quia hæc propositiones sunt æquipollentes: ergo licet esset verum quod determinate non sit ens, nihilominus non est verum quod determinate non sit non ens; sed simpliciter est falsum dicere quod rationale determinate sit non ens, siquidem est vere, & realiter sine fictione: ergo debet esse verum id, quod negat determinate non esse: sed id quod negat determinate non esse, est negatio non essendi determinate, est negatio negationis determinate essendi: ergo est affirmatio determinate essendi, quia negatio negationis est affirmatio; sed subiectum affirmans esse determinatum, est determinatum ens: ergo rationale determinate est ens: ergo non præcindit ab ente.

18 Ut ultimum formem argumentum, adverte quod quamvis ex ente communi, & particulari modo, seu ultima differentia, non constituitur aliquid per strictam compositionem, tamen ex illis constitui aliquid tanquam ex formalibus constituentibus, identificatis inter se, sicut, v.g. persona Patris constituitur per divinitatem, & relationem, non tanquam ex componentibus, sed potius tanquam ex simplicibus constitutivis, ita in nostro casu, quo posito,

19 Ultimo sic argumentor, rationale ut rationale formalissime constituit substantiam intellectualem: ergo tale rationale intrinsece, & formaliter est partialis substantia. Probo consequentiam, quia constitutivum adæquate substantiæ, debet esse in adæquata substantia: sed rationale formalissime est constitutivum hominis, qui est adæquata substantia; seu completum ens per se: ergo rationale formalissime debet esse substantia formalissime incompleta. Patet consequentia, quia totum habet suum esse à constitutivis intrinsecis & formalibus: ergo si totum habet esse substan-

tiale, quatenus constituitur à rationali, rationale debet esse substantia, & habere esse substantialem: sed substantia formalissime est ens: ergo rationale formalissime est ens.

Confirmatur ad hominem contra adversarios²⁰ exemplo continui, continuum enim, & divisibile non potest componi ex indivisibilibus tanquam ex partibus in vestra sententia, quia cum indivisibile nullam in se formaliter habeat extensionem, non potest ratione talis indivisibilitatis extensionem, & divisibilitatem habere continuum; itaque quod non est divisibile per vos, nullo modo potest constituere divisibile, quia nemo dat quod non habet: ergo quod in suo conceptu formali non est substantia, neque ens per se non poterit constituere substantiam, & ens per se propter eandem rationem: ergo si hominem quem rationale formaliter constituit, est substantia completa, sine dubio ipsum rationale erit substantia saltem incompleta, & si minime est substantia, minime constituet hominem, ut substantia est intellectualis, quia ita pugnant inter se, & distant ens, & non ens, sicut extensum, & non extensum, divisibile, & indivisibile: sed per vos formalissime non potest constitui extensum ex non extenso, divisibile ex non divisibili: ergo propter eandem rationem non poterit constitui ens ex non ente, substantia ex non substantia: at qui certissimum est hominem quatenus talem, & quatenus est animal rationale, esse substantiam intellectualem, & quatenus substantiam intellectualem constitui à rationalitate: ergo quatenus constituitur formalissime ab illa est substantia: ergo rationale quatenus est constitutivum illius, est substantia: sed substantia formalissime est ens per se, & ens per se formalissime est ens, sicut animal rationale formalissime est animal: ergo de primo ad ultimum rationale formalissime est ens.

Respondent aliqui rationale, & alios modos huiusmodi non esse ens, sed potius aliquid entis, & ut alij loquuntur ens ut quo.

Sed contra, quia ut bene ait P. Suarez, hæc responsio solum videtur in verbis consistere, quoniam esse ens ut quo, nihil aliud est quam esse formam, seu actum realem in metaphysica constitutione, nulla autem potest esse forma vel actus realis alicuius, nisi in se sit aliquid reale quod est esse in se ens reale: ergo repugnat dicere aliquid esse reale quo, & non ens ut quo: nam illud quo in huiusmodi quod necessario fundari debet.

Quod in omni compositione physica, inductione²² ne ostendi potest, est autem eadem ratio in metaphysica constitutione, quia etiam in illa potentia, & actus concipiuntur ut constituenta integram realitatem, seu essentiam: unde in se etiam considerata necessario concipi debent, ut habentia aliquid realitatis, seu essentia; saltem partialis; alias non possent concipi ut apta ad constituendum, & complendum essentiam realem, quia quicquid est in essentia, essentiale debet esse, & quicquid est in quidditate, quidditativum debet esse, & hæc ratio applicari potest ad omnes differentias, tam ultimas quam non ultimas, genericas, específicas, & individuales: quia eadem ratio datur in ultimis, ac non ultimis; præsertim, quia differentia non ultima ideo includit ens, quia sumitur à forma secundum aliquem gradum realitatis eius; sed etiam differentia ultimæ intrinsece sumuntur à forma (quia differentia ultima est metaphysica forma: sed omnis

nis forma metaphysica sumitur à forma physica: ergo omnis differentia vltima sumitur à forma secundum aliquem gradum realitatis eius: ergo etiam includit ens. Minor declaratur, nam in substantia, modus per se sumitur ex realitate cuiuscumque naturae substantialis, quatenus cum alijs convenit in aptitudine subsistendi, & ita in substantijs materialibus, ille modus sumitur ex tota forma simpliciter, secundum eam præcisam rationem: in materialibus vero ex tota forma metaphysica, scilicet natura integra, & consequenter ex materia, quatenus ex parte sua confert, ad subsistendum, & ex forma quatenus absolute constituit substantialem naturam: ergo à paritate rationis ens includitur in omnibus differentijs, siue vltimis, siue non vltimis.

25 Vergetur, quia vltima differentia, v. g. rationale
habet aliquod constitutivum primum omnino
intitum illi, ac proinde quidditative, & essentia-
liter constituens ipsum in suo esse, sed huiusmodi
constitutivum, est quidditas, & essentia rationalis:
ergo in formalissimo conceptu rationalis datur
essentia: sed essentia est ens nominaliter sumptum:
ergo ens nominaliter sumptum includitur in
vltima differentia rationali, nimirum quidditati-
ve, & essentialiter, ac proinde quidditative, & es-
sentialiter potest constituere hominem, nam prædi-
cata superiora hominis non sunt tota quidditas
eius, vnde animal non est adæquata essentia ho-
minis, sed præter animal non restat aliud quam
rationale: ergo rationale etiam est quidditas, &
essentia hominis: sed essentia vt essentia est ens,
quia ens vt sic est essentia vt sic: ergo rationale
vt rationale est ens; illa consequentia patet, quia
ideo animal est essentia hominis, saltem inadæ-
quata, quia constituit essentialiter hominem, sed
etiam rationale non solum constituit, sed etiam
formalissime constituit tanquam vltimum, & pro-
prium constitutivum essentialiter: ergo rationale est
quidditas, & essentia hominis saltem inadæqua-
te: ergo essentia vt sic, provt abstrahit ab adæqua-
te, & inadæquata prædicatur de rationali; sed
essentia vt sic quatenus abstrahit à completa, &
incompleta, est ens vt sic, quatenus abstrahit ab
ente completo, & incompleto: ergo ens vt sic tali-
ter abstrahit, prædicatur de rationali, & imbi-
bitur in ipso.

Pater hoc, quia ratio superior abstracta ab inferiori formalissime prædicatur de illa, sicut v.g. substantia vt sic prædicatur de Angelo, & anima rationali, quia præcinditur, & abstrahitur ab illis secundum illud axioma Logicorum (de illo prædicatur aliquid de quo abstrahitur ipsum, sicut ad id contrahitur, & descendit formalissime, ut quo ascendit, & præcinditur) sed à rationali, quatenus essentia hominis formalissime præcinditur essentia, & quidditas vt sic abstrahens à quidditate completa, & incompleta, ergo essentia vt sic formalissime prædicatur de rationali, & rationale est. Pater consequentia ex dictis: minor sic probatur, quia ab omnibus convenientibus formaliter in aliqua ratione, potest præcindi talis ratio: sed rationale, & brutum, & animal quidditative, & formaliter conveniunt in ratione quidditatis, & essentiz, hoc est in ratione constitutivi essentialis, seu prædicati essentialis, quia sicut animal essentialiter prædicatur de equo, & constituit essentialiter equum, sic brutalitas constituit brutum, & rationale constituit hominem: imo magis proprie constituit hominem rationale.

le quam animal, quia est propriissimus, & vltimus
consensitvius essentialis illius; ergo rationale, &
brutum seu bruta, & animal conveniunt in
ratione quiditatis, & essentie vt sic; ergo potest
praescindi ab illis ratio essentie vt sic; ergo potest
contrahi essentialiter ad illa, & ap. proinde poterit
essentialiter praedicari de illis; ergo ratio essentie
vt sic transcendit vltimas differentias rerum; sed
essentia vt sic, & ens vt sic nominaliter sumptum,
de quo loquimur sunt synonyma; ergo ens vt sic
imbitur in vltimis differentijs rerum, trans-
cendit illas; & formalissime praedicatur de ipsis,
&c. haec videtur mihi evidens demonstratio.

Nec debilis ratio contra Scotum est, quod dicitur, quod Divus Thomas insinuat, videlicet quod si ens non transcendere ultimas differentias, esset genus. Patet hoc, quia in sententia Adversariorum, quorum sententiam sequitur Scotus, & sequuntur Scotistae, ens est univocum, & ex alio capite est extra differentias: sed genus est univocum, & extra differentias: ergo ens est genus, quia ens, secundum vestram sententiam, convenit tota definitioni generis illis duabus particulis contenta: sed vos negatis ens vix esse genus: ergo debetis negare aliamquam ex illis particulis definitionis generis, scilicet aut quod sit univocum, aut quod sit extra differentias: sed non negatis univocationem entis: ergo debetis negare esse extra differentias, & per consequens debetis concedere quod transcendat differentias ultimas, quod intendimus in hac questione; quapropter si nullam ex illis particulis negatis, vestramque conceditis enti: ergo conceditis ipsi totam definitionem generis, & sic concedendum est vobis ens esse genus.

Confutatur à contrario sensu, quia Aristol. 2^a 2^a 3^a
met.tex. 10. inde probat ens non posse esse genus,
quia in omnibus differentiis, & modis quibus con-
trahitur, essentialiter includitur quod repugnat
per vios, idem Arist. probat 6. Topic. cap. 3. ergo si
per nos est vniuersum, & non est intra, sed extra
differentias, erit sine dubio genus.

Nec valet dicere, licet ens non transcendat ultimas differentias, transcendere tamen non ultimas seu subalternas quæ sumuntur à tota forma.

Quia ex hac solutione non sequitur quod ens
non sit genus respectu differentiarum vltima-
rum, sed solum sequitur, quod non sit genus respec-
tu subalternarum; nam idem respectu diver-
sorum potest esse genus, & non genus, vt contingit
in omnibus relativis, v. g. animal est genus respec-
tu hominis, & bruti, & non est genus respectu
arboris, & Angeli, & est genus respectu Leonis, &
Elephantis, & non est genus respectu viventis
vt sic, quia respectu illorum est commune prae-
dicatum vivacum, & respectu huius non est prae-
dicatum, sed subiectum non est superius, sed infe-
rius; genus autem debet esse prae dicatum commu-
ne vivacum superius, & sic in quantum ge-
nus non est subijcibile, sed predicabile, ita-
que quando tota conditio generis verificatur
de vno respectu alterius, licet non verificetur
respectu alius, erit genus respectu primi,
& non secundi, neque respectu primi desinet
esse genus, quia respectu secundi non est genus,
quia relativa respectu diversorum, sunt vel non
sunt alia; ideo enim Petrus respectu geniti a se
est Pater, & respectu sui generantis non est pa-
ter, quia respectu generantis non concurrunt
rationes, quae concurrunt respectu geniti.

Tunc sic ; per vos in ente respectu differentia- 28

rum ultimatum dantur omnes particulæ constituentes genus, scilicet univocatio, & non transcendencia seu existentia extra tales differentias, etiam si tales rationes non conveniant enti respectu differentiarum non ultimatum, vel subalternarum: ergo licet ens non sit genus respectu harum, poterit esse genus respectu ultimatum, quia denominatio generis, ut pote relativa potest variari, & mutari respectu diversorum, ut patet ex exemplis adductis, & ratio est manifesta, quia impedimentum quod non tollit in vno respectu alterius definitionem, non potest tollere in eodem rationem definiti, quia definitio, & definitum sunt omnino idem, ut ex terminis patet: sed transcendencia in subalternis differentiis non tollit ab ente quod sit univocum, & quod sit extra differentias ultimas, quæ est definitio generis: ergo transcendencia respectu differentiarum subalternarum, non tollit ab ente respectu ultimatum rationem generis quæ est definitum per talem definitionem: ergo nullius momenti est solutio Adversariorum.

29 Deinde, quia suppositum talis solutionis est omnino falsum, siquidem nulla est differentia, etiam subalterna, & non ultima, quæ sumatur à tota forma in sensu ab Adversarij intento: id est quæ sumatur adæquate, & totaliter à tota forma, & non ab illa inadæquate, hoc est secundum aliquem præcisum gradum, seu conceptum; & deinde non satisfacit, nam quid refert quod ens includatur in quibusdam remotis differentiis, ut non sit genus respectu substantiæ, & accidentis, in quæ proxime, & univoce dividitur per differentias proprias, & extra sui rationem? imo, & econtrario iuxta Scoti sententiam, inferendum esset illas differentias non ultimas, propterea ab ipso finguntur, non esse proprias differentias: sed quasdam species entis: nam res solubiles sunt in conceptum entis, quidditativum, & univocum ipsis, & in aliquam differentiam ultimam, quæ non includat ens: nihil ergo ibi deerit ad constitutionem, & compositionem speciei.

SECTIO ULTIMA.

Argumenta adversaria solvuntur.

30 **A**D fundamentum Scoti respondetur bene posse compati, quod una differentia ultima sit diversa ab alia; & quod cum illa in communi ratione entis conveniat, sicut omnes docent de primis, & universalissimis generibus, quæ propterea non proprie differre, sed primo diversa esse dicuntur, quia alias non essent suprema genera: sed sub alio superiori contenta, præsertim posita univocatione entis, quam Scotus ponit, quomodo autem hoc intelligendum sit, patet ex dictis in prædicamentis, & ex dicendis postea.

31 Ad secundum respondeo illam propositionem servari posse inter compositionem metaphysicam, & physicam, quamdiu in eis sistitur, & consistit in hoc quod nec genus differentiam includit, nec differentia genus, sicut nec materia formam, nec forma materiam; si autem resolvendo metaphysicam compositionem, provenitur ad simplices conceptus non compositos ex genere, & differentia, iam in illis respectu prædicatorum superiorum transcendendum non oportet servari prædictam proportionem,

quia in eis iam non reperitur ille determinationis modus; sed alius iam supra explicatus de maiori, & minori expressione, &c. Deinde addo imprimis non esse necessariam illam proportionem inter compositionem physicam, & metaphysicam, aliqui sicut de omni forma verum est nihil includere materiæ, & de materia nullam includere formam: ita de omni genere seu conceptu determinabili verum sit eundem, quod nullam includat differentiam, & econtrario de omni differentia, quod non includat ens quod est primum determinabile.

DISPUTATIO III.

De primo attributo entis, Vnitate scilicet.

QVÆSTIO I.

De significatione nominis Vnum.

HOC nomen primo significat principium cognoscendi, quod his verbis asserit Arist. lib. 5. met. cap. 6. Principium ergo cognoscibilis circa quodlibet unum: uni vero esse est principium alicui numero esse: supra quæ sic ait Divus Thom. lect. 8. Res autem cognoscuntur per sua principia, & ex hoc patet quod principium est unum notum vel cognoscibilis circa quodlibet, & est in omnibus principium cognoscendi, ut v.g. in genere consonantiarum est unum quod est diesesis, quod est minimum in consonantiis: diesesis enim est semitonium minus: item in gravitatibus sive ponderibus est aliquid unum minimum, quod est principium sicut unitas, vel aliquid aliud minimum, & in moribus sicut simplicissimus & velocissimus motus est principium, seu unum: rationem autem quare hoc principium unum dicatur, his verbis tribuit: in omnibus tamen istis hoc est commune, quod illud quod est principium, est indivisibile.

Secundo significat mensuram in vnoquoque genere, & sic Arist. convertit illam cum principio his verbis: uni vero esse alicui numero esse; prima namque mensura principium, nam quo primo cognoscimus hoc est prima mensura cuiuslibet generis, unum quidem mensura est: sic ille, ratio autem quare mensura debeat esse unum quid, seu una ratio est, quia mensura debet esse certa, determinata, & statuta, & ideo in ea ratione indivisibilis vocatur, vel aliter, quia summum in vnoquoque genere est mensura cæterorum, cum autem summum ut summum sit unum, & non plura, non habet divisionem in se, & sic indivisum est: ergo unum.

Tertio significat hoc nomen unum, illud quod perfectum est, quod his verbis explicuit Arist. Quæ circuli maxime una linearum, quia tota & perfecta est: super quæ verba sic ait Divus Thom. & ex hoc patet, quod linea circularis est maxime unum, quia non solum habet continuitatem, sicut linea recta; sed etiam habet totalitatem, & perfectionem quod non habet linea recta, perfectum enim, & totum est cui nihil deest, quod quidem contingit lineæ circulari, non enim potest sibi fieri additio seu demptio: sic Angelicus Doctor, itaque propter indivisibilitatē perfectum dicitur unum, quare